

**M. Antonii Marsilii Colvmnae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Cap. XXVII. Duabus ex rebus potiſimum constare bona ecclesiastica, nimi
rum decimis & pijs legatis; vtrunque verò huius diuisionis caput huic
opinionì maximè suffragari, quæ fructuum Ecclesiasticorum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

diuiferint, aliorumve portiones sibi vsurpauerint, licet illi sæpè auaritię insimilentur, sæpeque etiam quòd vetitis commestationibus indulgentes, aliisque vitijs sese coinquinantes suo ipsi exemplo aliorum mores corrumpent, est animaduertere, cap. à crapula, cap. clerici. de vita, & honest. clerico. capit. auaritiam, de præben. in 6. cap. vt nostrum, vt Ecclesiast. benefi. sine dimi. confera. immobilium tantum rerum alienationi certam fuisse formam præscriptam passim de reb. Eccles. non alie. Reddituum verò alienationem non modò non prohibitam, sed ne vlla qui
 45 dem solemnitate fuisse restrictam: † Quinimò posse illos super huiusmodi redditibus censum imponere, pluribus comprobatur doctissimus Petr. Tollet. in sua praxi censuar. in uers. Huiusmodi censualia super rebus, nu. 17. quę sequitur Guliel. Red. in tracta. de reb. Eccles. non alie. in Rubr. de constitutio. annu. cens. in rebus ecclesię, nu. 1. folio, 101. Vt facillè intelligas horum ipsorum reddituum dominos clericos plane esse.

A R G V M E N T V M.

Duabus ex rebus potissimum constare bona Ecclesiastica, nimirum decimis, & pijs legatis: utrunque verò huius diuisionis caput huic opinioni maxime suffragari, quę fructuum Ecclesiasticorum clericis dominium concedit.

R E R V M S V M M A E.

- 1 *Duabus ex rebus potissimum bona ecclesiastica constant, nimirum decimis, & pijs legatis.*
- 2 *Decimarum origo antiquissima est, ac diuina lege instituta ille sunt.*
- 3 *Decima in clericorum vsus instituta.*

Verbum

- 4 Verbum, *vsus*, non necessaria tantum, sed etiam ultra necessaria complectitur, nisi sumatur pro seruitute formali.
- 5 Quae de pauperum decimis considerari possunt, dominium clericorum confirmant.
- 6 Pauperum decima cur instituta.
- 7 Tertiae decimae, quae pauperum erant, in *vsu* esse deserunt.
- 8 Secunda decima ad sacrificia pertinebant, quae & ipsa noua lege abrogatae sunt, nu. 9.
- 10 Decima in clericorum *vsus* destinata remanserunt.
- 11 Ex decimis pauperibus subuenire, non nisi ex generali precepto dandi eleemosynam ex eo, quod superest, compellimur.
- 12 Preceptum dandi eleemosynam ex eo, quod superest, tam decimas, quam alia omnia complectitur, ac tam clericos, quam laycos.
- 13 Decimas esse tributa egentium animarum, quomodo intelligantur, ac intellectus ad c. decima, 16. q. 1.
- 14 Superflua, ut erogentur in pauperes, ad animi preparationem attinet.
- 15 In necessitate quem constitutum esse, arbitrio praelati committitur, cum nulla certa regula dari queat.
- 16 Sensit D. Thomas decimas in clericorum *vsus* esse constitutas.
- 17 Caietani ratio de decimis, quae hodie soluntur, rejicitur, numero. 18.
- 19 Decima dicitur quicquid decimae nomine datur, etiam si minus sit, varieq; soluitur ex locorum consuetudine, numero. 20.
- 21 Clerici maiorem hodie subeunt laborem, quam olim Leuitae.
- 22 Presbyteri, qui bene praesunt duplici honore digni sunt.
- 23 Bovi trituranti os alligandum non est.

- 24 Mercedem maiorem consequi debet, cui maior incumbit labor.
- 25 Duplex decimarum causa, altera, qua dantem, altera, qua accipientem respicit.
- 26 Recognitio uniuersalis dominij ipsius Dei, respicit dantes decimas.
- 27 Peccant grauiter, qui tardius decimas soluunt.
- 28 Diuitiarum affluentia Christianae religioni non aduersatur: plurimq; de ea re afferuntur exempla, nu. 29.
- 30 Sacerdotes diuitiarum usu non modo non prohibiti, sed & hac in re ceteris antepositi.
- 31 Sacerdotes nouae legis longe antecellunt Sacerdotibus veteris legis.
- 32 Quo sensu accipiendum sit, à laycis in pauperes decimas transmitti.
- 33 Decentis status clericorum ratio omnino habenda est.
- 34 Piè legata ad duo tempora, quod ad clericorum dominium attinget, referri possunt.
- 35 Piè legata ante beneficiorum erectionem censebantur relicta ea conditione, quam temporum ratio exigebat.
- 36 Testator censetur iuris dispositioni voluntatem suam accomodare.
- 37 Piè legatum dici potest, quod ecclesiae legatum est.
- 38 Euentus tristis considerandus non est.
- 39 Accidentia rei naturam non mutant.
- 40 Non censetur testator eam conditionem adijcere, ut prelatus redditus in pauperes elargiatur, nisi hoc exprimat.
- 41 Consequitur quis meritum eleemosynae, etiam si piè legata effectum non habeant.
- 42 In eleemosyna facienda, loci, temporis, personarumq; ratio haberi debet.
- 43 Necesitatis tempore rerum usus communis est, ideoq; furari licet.

†4 Monachus sine Abbatis licentia summa pauperum necessitati subuenire potest: idem potest uxor sine licentia mariti, num. 45.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

ACTENVS hanc quæstionem ita tractauimus, ut absolutè, ac generatim Ecclesiastica bona omnia complecteremur, eorumq; fructus in clericorum dominio esse demonstrauiamus.

Nunc verò, ut scrupulus planè omnis tollatur, pleniusq; intelligatur, sententiam hanc nostram omni ex parte ueritati conuenire, operepretium esse duximus magis speciatim eadem hac de re agere. † Et quando perspicuum est duobus potissimum uelut è fontibus ecclesiastica bona scaturire, nimirum decimis, ac piè legatis, aliquantò

1 accuratius hæc duo sigillatim considerare. † De decimis ergo prius agamus, quarum & antiquior origo est, cum à primis usque temporibus diuina lege institutas illas fuis-

2 se non ignoremus. † Iam uerò ad clericorum usus introductas esse decimas satis ostendunt uerba, quæ leguntur in Numeris, cap. 18. *Leuitæ decimarum oblatione contenti sint, quas in usus eorum, ac necessaria separaui.* Quibus

3 ex uerbis apparet per decimas clericorum, non necessitati modò, sed aliis quoq; usibus, de quibus postea fit mentio, fuisse prospectum: † siquidem, cum dicimus Usus,

4 non necessaria modò complectimur; sed & quæ præter necessaria nobis usui esse possunt, nisi quando pro seruitute formali usus assumitur, iuxta glo. in clem. Quia contingit, uerfi. usus suos, de religio. domi. Hinc etiam Num. cap. 18. leguntur illa uerba, *Filijs Leui dedi omnes decimas.*

Israel in possessionem pro ministerio quo seruiunt mihi in Tabernaculo. Hinc pariter uidemus, in cap. 1. & tot. tit. de de-

ci.

ci.

ci. solum laborem ministrorum ecclesiæ Rom. Pontifices
 5 respexisse, † Neque verò obijcias, de pauperum etiam
 decimis interdum mentionem haberi; si quidem id po-
 tius sententiam nostram confirmat, cum videamus in sa-
 cra pagina id seruari, vt cum pauperibus ex decimis Deus
 erogari quippiam vult, apertissimis verbis hoc ipsum ex-
 primat, vt in Deuter. cap. 14. *Anno (inquit) tertio separa-*
bitis aliam decimã, venietq; Leuita, qui non habet aliam pos-
sessionem nec partem tecum, & peregrinus, ac pupillus, qui in-
tra portas tuas sunt, & comedent, & saturabuntur. Cuius,
 6 *rei causam expressit ibi Dionysius Carthusianus his ver-*
bis: † Hæc vocabatur decima pauperum, quam Deus sic iust-
fit reponi, & communicari, ne inopes Hebræi, aut Leuita com-
pellerentur mēdicare, aut ministrare gentilibus, aut idolatris
sicq; cum illis comedere, & idolothya sumere, atque ex con-
sequencia in idolatriam labi, quemadmodum in Iudicum li-
bris legitur, c. 17. contigisse leuita Ionatha, filio Gerson, filij
Moysis. Idem Diony. paulò inferius. Postremò secundum glo-
sam, historiamq; scholasticã, non licuit Iudæis de hac paupe-
rum decima aliquid in proprios vsus conuertere. Porro ex
 hac veluti exceptione non obscure colligitur, regulariter
 decimas ad clericorum vsum fuisse institutas; cum hæ, quæ
 pauperum decimæ dicuntur, expressim ac peculiariter ip-
 sis pauperibus fuerint destinatæ, vt testis etiam est, super
 Ezechielē. D. Hieronymus, c. 45. Tom. 4. relatus in c. 1. de
 7 decim. Atque hæ decimæ appellabantur tertiæ; † Quæ ta-
 men postea persolui desierunt, vt res ipsa edocet, & D.
 Thom. animaduertit, 2. 2. quæst. 87. argum. 1. in 4. argu-
 8 mento. † Erant & secundæ, quæ ad sacrificia pertinebant,
 de quibus in Deuteronomio, cap. 14. his verbis mentio
 fit. *Decimam partem separabis de cunctis frugibus tuis, quæ*
 9 *nascuntur in terra per annos singulos, & comedes in conspectu*
Domini Dei tui in loco, quem elegerit Deus. † Atque hæ
 pariter

pariter noua lege abrogatae sunt, cum & victimae offerri desierunt, vt idem D. Thom. ibidem tradit, argum. 1. ad 4.

- 10 † Itaque manent priores illae tantum, quas clericorum
 11 fuisse vsibus destinatas proximè docuimus. † Quo fit, vt quantum ad legem nouam attinet, nihil sit, quod ex decimis subuenire pauperibus nos compellat præter generale illud præceptum, quo iubemur, Ex eo quod superest, date
 12 eleemosynam, Luc. 11. † quod præceptum non decimas tantum, sed & alia, quæ supersunt, omnino omnia completur, ac nedum clericos, sed & laycos attingit, quorum si propterea dominium non auferatur, certè nec clericorum dominium eadem hac de causa auferetur. Nec sane quicquam prædictis aduersantur Augustini verba in Homi. 1. post tertiam Dominicam de Trinitate. tom. 10. decimæ, tributa sunt egentium animarum, c. decimæ, 16.
 13 quæst. 1. † Neque enim horum verborum is sensus est, quem nonnulli existimant, nimirum, vt egentibus decimæ tribuendæ sint: sed sensit potius Augustinus, decimas tributa esse, quæ ab ijs soluuntur qui animarum salute cū egeant, ad veniam commissorum obtinendam decimis persoluendis faciliorem sibi aditum præmuniunt, iuxta illud: *Peccata tua eleemosynis redime.* Dan. cap. 4. Itaque non dicit Augustinus, decimas esse corporum tributa, sed animarum. Maximeque etiam hoc confirmat id, quod ipse postea subiicit: quod si decimam deberis, non solum abundantiam fructuum recipies, sed etiam sanitatem animæ & corporis consequeris. Atque hunc verum esse Augustini sensum, quicquid ceteri extiment, planè crediderim. At obiiciet rursus aliquis, hæc ipsas decimas, vel si maximè ob clericos institutæ sint, atque Ecclesiasticarum ministris persoluuntur, debere tamen ab ijs in vsus pauperum dispensari. Verùm illud hinc considerandum est, quod supra sæpe inculcauimus, non idcirco certam fuisse partem

partem præfinitam, quæ pauperibus debeatur, cum clericorum potius arbitrio permissum sit, ut pauperibus præstent, quæ sibi superflua, minimeq; necessaria esse intelligant: atqui certè, uel si facere id omittant, non tamen semper mortalis peccati rei sunt. † Hæc enim atque huiusmodi alia consilij potius sunt, atque animi præparationem indicant, cuiusmodi esse par sit, quippe cum debeant clerici eo animo esse, ut simul ac necessitas exigat pauperibus haud grauatè subueniant. † Eius porrò necessitatis cum nulla certa mensura præfiniri queat, solius prælati iudicium erit, ut pro ipsius prudentia, ac fide, ex personis, tempore, & causis multo facilius extimari poterit quantum, quādo, quibusve suggerere illum oporteat, ut rectè aduertit D. Thom. quodlib. 6. art. 10. ad primum, & secundum. His ergo sublatis, quæ primo aspectu cuiuspiam fortè scrupulum iniicere potuissent; minimè dubitandum esse arbitror, quin decimæ ad eorum sustentationem atque usum institutæ sint, qui ecclesiæ ministerio se se addixerunt. Nam præterquam, quòd probatur hoc optimè iuribus suprà adductis, † idem sentit etiam D. Thom. multis in locis, ut in quodlib. 6. artic. 10. ad primum, ubi: *Alio modo, inquit, potest dici, quòd necessitas sustentationis ministrorum fuit ratio ecclesiasticæ constitutionis de decimarum solutione. Ut etiam 2. 2. quæst. 87. ar. 3. passim & ad secundum, ubi ita inquit: Pastori autem, qui in diuersis temporibus in diuersis parochijs gregem pascit, debet proportionabiliter utraque ecclesia decimas soluere: & quia ex pascuis fructus gregis proueniunt, magis debetur decima gregis ecclesiæ, cuius territorio grex pascitur, quàm in cuius territorio ouile locatur.* † Verumtamen unum adhuc aduersari nobis uidetur, quod considerat Cardi. Caieta. d. quæst. 87. ar. 3. Animaduertit ipse, ueteris Testamenti temporibus, Leuiticam tribum, qua sacerdotes continebantur,

nebantur, totius populi partem duodecimam fuisse: nunc
uerò clerum uix partem totius populi centesimam occu-
pare; & tamen easdem, quæ Leuiticæ tribui soluebantur,
nunc quoque clero decimas persolui: quod nulla alia de
causa fieri putat, nisi ut de clerici, quibus tanto plus tri-
buitur, quàm antea tribuebatur, hoc ipsum, quod nunc
18 amplius assequuntur, in pauperum usus conuertant. † Sed
quo magis attentè hoc considerabis, eò minus aduersari
id perspicias: siquidem ante omnia considerandum est,
nihil certè hac in re Caietanum afferre, solamq; , ut mi-
hi uidetur, coniecturam sequi, quod tamen ipsum haud
multum referret, si probabilis saltem esset hæc coniectu-
ra. Verùm facillè unusquisque, iudicio meo, potest ani-
maduertere, hanc ipsam coniecturam omni ex parte in-
firmam esse. Minor, inquit, hodie clericorum numerus
est, quàm Leuitarum antea fuerit, & tamen eadem ad-
huc clericis decima præstatur. Primùm hoc mihi proba-
ri uelim, eandem nunc clericis præstari decimam. Nam
uel si decima appelletur, tamen Mathematicè decimam
19 esse illam non est necesse: † cùm ita receptum sit, ut quic-
quid datur, siue paruum illud sit, siue magnum, decimæ
appellatione contineatur, cap. cum in aliquibus, de deci.
Soci. consi. 298. colum. pen. uolum. 2. Quomodo autem
certò illud affirmari potest, bonorum omnium decimam
20 partem solui, † cùm pro cuiusque loci consuetudine ua-
riè solui uideamus, ut etiam aduertit D. Thom. 2. 2. quæ-
stio. 86. art. 4. ad ultimum? Quin uerò multis in locis ni-
hil soluitur, in multis etiam soluitur quidem, non tamen
clericis, sed Regibus: magna saltem ex parte, quod solu-
tum est, applicatur. Qua ex re fit, ut qui rectè rationem
subducatur, non decimam, sed quadragesimam, aut fortasse
etiam sexagesimam partem esse reperiat totum illud, quic-
quid est, quod decimarum nomine clericis adiudicatur.
Sed

Sed fac verè ipsas decimas reddituum omnium decimam partem occupare, fac etiam plus hodie ad clericos quàm antea ad Leuitas decimarum nomine peruenire; non cerè video, quomodo ex hoc efficiatur, vt minus id quod hodie percipitur à clericis, clericorum fiat, quàm fieret Leuitarum, quod à Leuitis percipiebatur. Nam si minorem hodie clericorum numerum esse contendis, cùm ab ijs affiduè spiritualia munera laicis tribuantur, illud quoque cõcedas necesse est, plus laboris nunc clericos assumere, longe què maioribus nunc eos occupationibus distincti.

Itaque non tantopere absurdum est, vt existimat Caietanus, quòd maiora nunc ijs, quàm antea solerent, stipendia præbeantur, argum. cap. cum secundum, de præbend. & c. qui ecclesiasticis, 12. quæst. 1. Hinc Paulus, 1. ad Timo. c. 5. † *Qui bene, inquit, præsumt, presbyteri, duplici honore digni sunt, vt eis .s. spiritualiter obediatur, & carnaliter ministretur.* latiusquè; hac de re. D. Tho. quodli. 7. ar. 18. in corp. Atq; idem Paulus, 1. ad Corinth. cap. 9. *Quis militat stipendijs suis? quis arat, & seminat de seminibus suis?* Quo circa cum Saluator noster Apostolos in vniuersum Orbè, quasi in messem operarios mittit, hisce illos verbis alloquitur: *In eadem autem domo manete edentes, & bibentes, quæ apud illos sunt, dignus est enim operarius mercede sua,* Luc. 10. Alibiquè; etiã dictum est. † *Boui trituranti os alligandum nõ esse.* Deuterono. cap. 25. Eam ob rem cum ex prædictis perspicuè intelligatur, propter officium dari beneficia, c. fin. de rescript. neque alia ratione tributa ijs fuisse beneficia, nisi ob laborem, quem diuino cultui, sacrisquè ritè faciendis, impèdunt. vt latè Domi. Sor. de iust. & iu. lib. 30. q. 6. arg. 24. 2. in 2. conclus. † hinc consequens certè est, vt quò magis grex adauctus est, quòd plura nũc templa erecta, ac quò pauciores beneficiarij sunt, eò maiorem ipsis, qui plures pascunt, tribui mercedem consentaneum sit; arg. Authen.

ut

ut iud. sine quoq. suffra. §. illud, ubi glo. in ver. duplex. l. fi. C. de prin. agen. in reb. vbi glos. in ver. exemplaria, libr.

25 12. Roma. confi. 26. circa fi. † Atque hæc, quæ diximus, ad
 26 eam decimarum causam spectant, quæ respicit accipien-
 tē. † Altera etiã causa est decimarum, quæ dantem respi-
 cit; sed de hac nihil est, quod dicamus in præsentia, nisi de
 cimas omnino dari oportere: id enim exigit vniuersalis il-
 lius dominiij recognitio, quod in rebus omnibus obtinet
 Deus summus, & optimus, iuxta illud Malach. 3. *Indiget
 ne Deus decimis tuis? inferte decimas in horreum meum.
 Date mihi decimas meas: & si nõ dederõ vobis abũdantiã ter-
 ra, redarguite me: propterea penuria laboratis, quia decimas
 non datis.* Quorum verborum explicatio ab ijs, quæ in eũ
 locum scribit Hieronymus, omnino petenda est. Hinc di-
 uus Augustinus homel. 36. Dominica, 12. post Trinitatē
 sermo. 1. tomo, 10. *Dominus noster, inquit, qui totum digna-
 tus est dare, decimam non dedignatur repetere: non querit pre-
 mium, sed honorem. Honora Dominum Deum tuum de tuis la-
 boribus, non sibi, sed nobis profuturum,* cap. decimæ, 16. q. 1.

27 Decimas ergo omnino soluendas esse, perspicuũ est, † ac
 si peccant, ij qui Deo, tardius decimas offerunt; iuxta illud
 Exod. capitu. 22. *Non tardabis decimas tuas offerre,* quanto
 grauius ij delinquũt, qui omnino decimas non soluunt?
 Sic & alibi præcipit Dominus inquiring, *volo decimam
 partem Ego Dominus: & decimas pars dabitur mihi in tem-
 plo, & Sacerdotibus, ut in odorem suauitatis, &c.* Habes al-
 teram decimarum causam, quæ dantem respicit, atq; hæc
 certè nihilo magis recipit illam distinctionem temporũ,
 quam adhibebat Caietanus: qui enim hoc ipsum debi-
 tum præ oculis habuerit, quo Deo Opt. Maximo tene-
 mur omnes, perspicuè intelliget, nihil referre vtrum ma-
 ior, vel minor hodie clericorum numerus sit. Etenim, vel
 si maximè mutentur omnia, remanet tamen semper vis
 P eadem

eadem pietatis, & religionis, quæ nos assidue intus admo-
 net, ut à quo omnia accepimus, eidem omnia accepta, fe-
 ramus, ut & D. Thom. d. quodlibet, 6. argum. 10. ad primū
 aduertit. Iā puto ita sublata esse omnia, quæ nobis hac in
 re videbantur aduersari, ut nihil reliquum sit, in quo hæsi-
 tare possimus: nisi quis forsan obijciat, quod à multis vsur-
 pari sæpe audio, diuitiarum affluentiam Christianæ reli-
 gionis instituto minimè conuenire, multo quæ etiam mi-
 nus illorum hominum conditioni, qui diuino cultui sese
 28 addixerunt. † Quod ipsum tamen sanctissimorum ho-
 minum exemplis, varijsque sacrarum literarum auctori-
 29 tatibus facile infirmari potest. † Ditissimum fuisse Abra-
 hamum nemo non concedit, atque is tamen à Domino
 verba illa audiit, *Ambula coram me, & esto perfectus*, Gene-
 sis, 17. Nec sanè ab hac perfectione abfuit Hieremias, qui
 tamen emisse agrum legitur, capit. 32. Perfectissimus fuit
 & Iob, atque is certe ditissimus aliquando fuit. Quid au-
 tem Dauid, fuerunt ne impedimento Regiæ diuitiæ, quo
 minus de ipso verba illa Deus proferret, Inueni hominè
 secundum cor meum? Nonne etiam veteris legis Leuitæ
 diuites erant? utpote quibus particulares vrbes assignari.
 ac suburbana pro pecoribus reseruari Moyses præcepit,
 moxque & Iosue quod Moyses præceperat, executus est?
 Nu. cap. 18. 21. & 35. Habebant insuper Leuitæ decimas,
 & primitias, Nu. 28. Nec propria industria honestas sibi
 diuitias parare prohibebantur. Ac ne omnia confecer,
 30 quæ propè innumerabilia sunt, paucis concludo, † Sacer-
 dotes non modò diuitiarum vsu non fuisse prohibitos,
 sed cæteris omnibus hac ipsa in re anteponi consueuisse.
 Siquidem Sacerdotes erant primogeniti: Ipsi verò primo-
 geniti nature (quam vocant) lege, duplicem portionem af-
 sequebantur, ut post alios, D. Thomas. 2. 2. quæst. 87. arg.
 1. ad tertium. Hæc secus à gentilibus seruatum est, apud
 quos

quos Sacerdotes cùm nobiles, tum & diuites fuisse perspicuum est, ex Liuiio præsertim, libr. 10. cap. 1. Quæ cum ita se habeant, non video cur nostri temporis Sacerdotibus diuitiæ debeant tantopere exprobrari. Cur enim ipsi magis propria habere prohibeantur, ex quibus sibi in dies abundè suppetant, quæ ad bene, atq; honeste viuendum necessaria sunt, si ea sibi propria industria in dies parare non possunt, quippe qui ab omni negociatione, & sæcularibus negocijs planè omnibus iubentur abstinere? Age verò, non solas ipsorum Sacerdotum personas spectes, sed & aliorum, à quibus hæc bona in Sacerdotes proficiscuntur. Quid nam potest afferri, cur minus consentaneum esse videatur, nostris Sacerdotibus ea præstari, quàm ueteris legis Sacerdotibus † quibus sanè nostros dignitate lōge antecellere testis est Paulus 2. Corinth. cap. 3. *Vsq; in hodiernum, inquit, diem id ipsum velamen in lectione veteris Testamenti manet non reuelatum: quousq; enim legitur Moses, velamen positum est. & paulò inferius, Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate, in claritatem, tanquam Domini spiritu.* Neque verò responderi potest, maiorem hodie in Christianis, quàm olim fuerit in Hebræis, perfectionē desiderari, cum imò apud Matthæum, capit. 5. insignia illa verba legantur, *Si non abundauerit iustitia uestra plusquam Scribarum, & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum:* quod & D. Thomas ad hanc rem satis appositè adnotauit in Secunda secundæ, quæf. 87. argumen. 1. in corp. Quid ergo, inquires, itane clericorum proprias decimas esse contendis, vt ab ijs planè pauperes excludantur: iniquus certe esset, qui ab hoc præsidio ita pauperes excluderet, vt omnino negaret, inter pauperes decimas distribui debere. Verè enim pia, atque omni rationi consentanea est hæc distributio, non quia non omnino,

ad clericos decimarum dominium pertineat, sed quia generatim hoc præcipitur, semperque ita fieri æquum est, ut quodcunque superfit, id quàm maxime fieri possit, pie, sã 32 cteque erogetur. † Atque hoc sensu dicebat D. Doctor a laicis in pauperes decimas, transmitti, in 1. scripto super 4. Sentent. dist. 15. quæst. 1. argumen. 1. ad tertium: quod non eò spectat, ut in pauperes decimæ sint erogandæ, aut certa illarum portio ipsis pauperibus sit assignata, sed ut moneantur clerici (cogi enim illos nulla lege reperio) quicquid post decentem usum ijs superfit, inter pauperes 33 potius distribuere, quàm alia ratione absumere. † Quòd si certã aliquam portionem erogare prorsus cogerentur, nõ sane video quomodo decentis eorum status ratio haberi posset, prout illam omnino habendã esse testatur D. Thomas in 2. 2. q. 32. argum. 6. in corp.

Satis hætenus de decimis: nunc restat, ut (quod sumus polliciti) de piè legatis deinceps agamus, à quibus pariter veluti ab altero fonte manasse ecclesiastica bona perspicuum est, ac demonstremus: nec etiam ex hac causa rectè ullum argumentum desumi, quo rectè probetur horum bonorum redditus ad clericos non pertinere. Id uerò hac 34 ratione commodius ostendi poterit. † Considerandum est ad duo tempora posse pia hæc legata referri, nimirum ad illud, quo nondum beneficia fuerant instituta, tum & ad illud, quo sublata cõmunionem ad formam beneficiorum ecclesiastica bona redacta fuere. Si primum tempus spectes, expeditior erit huius quæstionis explicatio. Nam cum initio inter clericos rerum omnium communio esset, actu potius atque exercitio, quàm certa iuris forma, redditus ecclesiasticos clerici obtinebant: ac si formale aliquod dominium poterat considerari, illud proculdubio penes Episcopum residebat, in cuius omnia erant posita ptate: qua de re, cum supra plenius egerimus, eadem
hìc

- 35 hinc repetere necessarium non est. † Quicumque ergo in
 pios vsus tunc aliquid relinquebat, certè credendus non
 erat alia conditione reliquisse, quàm temporum illorum
 ratio exigebat, argum. l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de
 ædil. edic. l. semper in stipulationibus, vbi Bar. Dec. & alii
 ff. de regu. iur. l. Paulus, in prin. vbi Bar. de solu. Si verò ad
 posteriora tempora animum conuertas, posteaquàm be-
 neficia fuerunt erecta, cùm iam multis & rationibus, &
 authoritatibus demonstratum à nobis fuit, redditus ip-
 sos ecclesiasticos ipsis clericis, vti proprios fuisse adiudica-
 tos, non est quod hinc voluntatem illorum obijcias, à qui-
 36 bus hæc legata proficiscebantur: † cum ipsi pariter, vt
 proximè dictum est, iuris dispositioni, ac conditioni tem-
 porum censerentur voluntatem suam accomodare, argu-
 men. l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. At (dices) nō
 satis hæc simul conueniunt, vt legauerit quis ad pias cau-
 sas, & rei legatæ fructus clerici fiant, fortasse etiam aliun-
 dè habebit, vnde commodè viuere possit. Quod ipsum ta-
 37 men nihil nos mouere debet: † semper enim ad pias
 causas, siue ad pios vsus legatum id fuisse dixerò, quod ec-
 clesiæ legatum est. at ecclesiæ legatū dici potest illud quo-
 que, cuius redditibus ecclesiæ ministri aluntur, & susten-
 tantur, cùm proprietas ipsa perpetuò penes ecclesiam sit
 38 permatura. † Quòd verò his ipsis redditibus ecclesiæ
 minister abutatur, cum sit tristis euentus, vix est, vt à no-
 bis considerari debeat, l. inter stipulantem, §. sacram. vers.
 39 sed hæc dissimilia sunt, ff. de verbo. obliga. † Nec sanè
 debent, quæ ex accidenti fiunt, veram rei essentiam immu-
 tare, argum. l. & habet, ff. de tute. cap. cùm R. Canonicus,
 de transact. † Itaque minimè illud probandum est, quod
 40 nonnulli dicunt, eam tacitè conditionem censerì à testa-
 tore adiectam, vt legatorum bonorum fructus teneatur
 Prælati pauperibus elargiri: quandoquidem si id voluif

set testator, facili negotio exprimere hoc potuisset, argu-
 l.vni. §. sin autem ad deficientis, C. de cad. toll. cap. ad au-
 dientiam, de decim. potuissetque etiam hospitali potius
 alicui ea bona legare, cum sciret, quæ hospitali relinquin-
 tur, magis pauperibus esse debita; quod quia non fecit, sed
 ecclesiæ potius relinquere voluit, consuetudini, (vt dixi-
 mus) ac temporum conditioni uoluisse sese accomodare
 41 existimandus est. † Nec minus idcirco eleemosynæ me-
 ritum est affecutus, quod optato effectu caruerint legata,
 cum ab ipsius legantis voluntate meritum pendeat. D.
 Thom. quodlibet. 6. argumen. 12. & 13. in corpore. Quin
 verò neq; semper effectu carere eleemosyna dici potest:
 plus enim plerunq; in ecclesiæ reparatione impenditur;
 minus verò in pauperum sustentatione: idq; arbitrio præ-
 lati permittitur, vt sepius iam dictum est, vereque hæc e-
 42 leemosyna dici potest, † in qua temporis, loci, persona-
 rumque ratio haberi debet, S. Thom. 2. 2. quæst. 185. argu-
 men. 7. ad tertium, & quæst. 71. argumen. 1. Quid autem,
 inquires, si fortè ea temporum inciderit calamitas, vt pau-
 peres in extrema sint necessitate constituti, non ne ipsis
 potius pauperibus, quàm prælatis ecclesiasticis fructus de-
 bebuntur? Sanè debebuntur, non quia illorum dominium
 auferatur prælatis: sed quia ob necessitatem communem
 43 nulla propemodum dominij ratio habetur: † Sed rerum
 omnium communis quodammodo vsus dici potest, cum
 & furari liceat, capitu. si quis propter necessitatem, de fur.
 44 silent enim tunc ferè leges; † vnde & Monachus quamuis
 dominij capax non sit, tamen domini loco habetur, & abs-
 que Abbatis licentia pauperibus subueniri potest, capit.
 45 peruenit, vbi Card. Alexandrinus, 8. dist. † Sic & vxor
 de mariti rebus absque eius licentia summæ pauperum
 necessitati succurrere potest. D. Thom. 2. 2. quæst. 32. ar-
 gumen. 8. ad primum, & argumen. 7. ad tertium. Vt ergo

ex longa quasi navigatione iam tandem vela colligamus, cum perspicuū sit partim ex decimis, partim ex legatis ad pias causas, bona ecclesiastica fluxisse, cūq; haftenus a nobis demonstratum sit, neque ex decimarum, neque ex legatorum piorum natura quicquā desumi posse, quòd clericorum dominio aduersetur; intrepide iam concludamus, quomocunque bona ecclesiastica fuerint ecclesijs acquisita, reddituum ipsorum dominium semper ad beneficiarios pertinere.

ARGUMENTVM.

Quid si clerici per luxum Ecclesia sua fructus effundant, an tunc saltem restitutioni obligentur: id quod multis rationibus primo aspectu affirmari posse uidetur.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Restitutionis tractatio à dominij tractatione seiuncta.
- 2 Quae ob causam recipiuntur, causa non secuta, restitui debent.
- 3 Beneficiarij videntur bona ecclesiastica recipere cum onere inter pauperes illos distribuendi.
- 4 Homicidij coram Deo reus est, si quis non praestans decimas, pauperes mori patiatur.
- 3 Penuria, & egestas uenit in mundum ob non praestationem elemosynarum pauperibus.
- 6 Quicquid superest, in causis pijs est erogandum.
- 7 Apostoli superflua omnia in pauperes erogabant.
- 8 Apostolorum traditiones diuinæ legis loco habende sunt.
- 9 Diuisio adiunctum onus non tollit, sed commodiorem tantum usum praestat.
- 10 Argumentum à dominio clericorum sumptum, non urgere.